

RESPUNSU

*La corespondinț'a din Moldova, 16. Iuliu a. c.
suscrisă de D. G. Sion.*

Din Banatu 2. Augustu v. 1855.

Corespondinț'a banatiana din „Telegrafu romanu“: de suptu N. 52 a. c, atingutoria si osenditoria de litere si cuvinte latine, ca ceva ce nu e prea de miratu pe- aici, unde elementulu romanu, spre a se emancipa de suptu impilarea celui slaveno-serbescu se afla in lupta necontenita, nu me aru fi induplecatu la acestu respunsu, daca onorat. D. G. Sion in susu laudat'a corespondintia nu atingea pre toti banatiani cu cuvintele aceste: „Noi nu acceptamu se vedemu pre fratii banatiani atatu de inapoieti in idei, si atatu de fanatici pentru doctrine seci, s. a.“ Eaca dara Domnule respunsulu provocatu.

Corespondinț'a aceea banatiana — precumu se vede, e unu fetu alu publicatorulu de felulu acesta din „Telegr. rom.“ si din nou-nascutululu si cu celu mai maretu nume indiestratulu jurnalulu alu Dv. Romani'a literaria, care si a luat'u dora de devisa deslegarea problemei literaturii romanesci, si apropierea si unirea tuturor feluritatorulu, ca toti dacoromanii se aiba o unica limba si literatura.

Da, sfasiari de pareri asupra culturei si asupra litereloru se vedu a fi in tote partile romanimeii, dora mai multu cu scopulu de a afla prin dispute si critice calea cea adeverata. Dar ca pretutindeni, apoi si pe- aici se afla si de aceea romani neromani, carii se baga in disputa numai cu scopulu de a turbura, de a desbina, a sustienea starea de acumu a orbecarei si cu alte cugete — Acést'a imparechiere preste totu se datéza mai de multu, dar eu asi dice ca mai vertosu dela anii doreriloru, revolutiunea natiunalitatiloru; ear' pentru noi

romanii austriaci neuniti mai urmara dupa aceea conferentiele episcopiloru nostri la Viena, apoi sinodulu loru la Carlovitiu spre alegerea episcopiloru pentru diecesele atunci vacante, din care una fiindu cu totululu romana, ear' celelalte duce mai multu romane avendu forte pucini serbi, póte ca voru fi avutu ceva svatu in privinti'a romaniloru si a litereloru s. a., caci nu multu dupa acést'a urma esirea siesi contrarieloru ordinatiuni: de o parte a patriarcului serbescu catre consistoriulu Aradánu*) si a episcopului Bucovinei Eugenie**) catre clerulu seu ambe sunatorie: „ca preotii daca nu vreu se fia aspru pedepsiti, trebele sale oficiase, rugamentele romanesci scrise etc. catra consistorie neci de cumu cu litere latinesci, ci cu slovele si ortografia besericésca se le scrie; ear' de alta parte ordinatiunea mai inalta, ca in scolele natiunale romanesci se se propuna spre invetiare si literel latinoromanesci.***)

Vediu ca voiu se facu vorbe multe la o corespondintia scurta. Asiu dori atata a desluci lucrulu acesta, ca D. Sion se se convinga, cumu ca dela acelu unicu corespondentu a face inchiere la toti romanii banatiani, a crede ca acestia aru fi fanatici pentru doctrine seci, si ca aru fi inversiunati asupra latinismului s. c. l., acést'a aru fi o gresiela — aru insemna a cunosce reu pre romanii banatiani si starea loru, a nesci luptele si jertfele loru pentru natiunalitate, pentru limba si literatura.

*) Vedi Fóiea liter. N. 31 1851.

**) Prin inscriisulu seu din 16/28. Iuniu 1852. Mi se pare ca si eppii banatiani deacumu au facutu asemenea. —

***) Despre ordinatiunea acést'a numai ce amu auditu, ca esista, dara cuprinsulu mai pelargu si datulu ei nu mi sunt cunoscute.

Opiniunea corespondentului acelaia, — pre care mai ca l'asiu pote gaci, nu numai ca nu e publica seu generala in Banatu, ci cutediu a dice, ca e numai a Dsale si a consociloru, carii inse cei mai multi sunt straini, ear' cei mai pucini romani renegati, lingusitori, mercenari, toti instrumente ale privilegiatiloru nostri domni, carii plini de mila catra noi seracii si prostii ne prevenire cu o nóua miloserdia de a ni se da ei insii-fara a ne mai intrebá, — numai asia din dragoste fratiésca — de dascali in literatura si cultur'a nóstra, lasandu pre sém'a nóstra a ne ingrigi de alta co. —

Aceea ce Dta Domnule Sion numesci idei paradosale, adeca: de a stá crucisiu, curmedisiu pe-lunga slovele cirilice si pe lunga serbie de fric'a: nu cumva prin cuvinte si litere latinesci se ni se latinisedie si relegiunea, — aceea a esitu mai antianiu din crerii serbiloru, cari sciu bine cumuca liter'a n'are nemica a face cu legea si cu dogmele; dara ei voru se intrebuintiedie masc'a acest'a spre scopulu loru celu mare, care romanii cirilicesci, cei de ei crescuti, ademeniti si desnatiunalisati nu lu cunoscú, neci nu au grigia de elu, era cei ai litereloru si ai natiunei lu cunoscú forte bine si cugeta la elu cu infiorare. Nu de pucine ori amu auditu serbi vorbindune: „vedeti fratiloru, ca noi avemu totu aceea lege, acelasi botezu, aceeași cuminecatura, aceleasi slove s. a. Noi suntemu si o natie, ca sangele ne este amestecatú prin casatorie s. a. Neci o descliniire nu este între noi, afara de aceea ce o facu privilegiele: Patriarchatu si voivodatu serbescu caci sunt din Serbia; episcopii alesi din Serbi, dar cei din Versietiu si Timisiora cauta se scie vorbi si romanesce; monastirile serbesci, caci sunt fundate de serbi*). Dare noi cu tote acestea lasamu cateodata se treca dela noi la voi: cine nu scie ca sau facutu si se facu si din romani archimandriti si episcopi. Si cu ce ne respatescu romanii acésta bunetate a nostra? — Cu o recéla, carea pre di ce merge totu se mai marcesce, cu ne'ncredere, ura, cari slabescu legatur'a dragostei dintre noi si ducu la desbinare; multi din romani au si inceputu acésta, smintindu si pre

altii — cu form'a scrierei, ca scriu cu litere ca unitii si si latinescu limb'a s. a. Acésta e o nebulnie si unu reu mare; o nebulnie, caci limb'a romanesca nu se póte scrie cu litere latine; unu reu mare; caci literele si vorbele latine potú se fia puntu de trecere la beserica latina s. a. s. a.“ Cate odata între ai sei se scapa de amenintia cu panslavismulu.

Din tóte acestea poti vedé acumu Dle, unde ai se cauti fanaticismulu pentru doctrine سعی, inversiunarea in contra latinismului si temerea, ca prin adoptarea litereloru si cuvinteloru latinesci ni se va latinisá si relegiunea. Noi banatianii dieu acestei intemplari nu'i mai ducemu fric'a. Literele latinesci, care acumu dupa form'a ce au se chiama si sunt romanesci, nu ale unitiloru ci ale tuturoru romaniloru fara descliniire cu tóte neobositele incercari de impedeare ale archiereiloru au si inceputu a se introduce prelanga cele cirilice in scótele nóstre, si nu sentimu a se clatina temeli'a besericei, póte ca o spriginu pre acesta slovele anca nealungate slavonesci de prin cartile ei, care deocamdata se suferu aci, pana candu va veni rendulu si la ele*). Dar ce dicu omenii nostri despre literele aceste latine-romanesce? Se tacu despre cei mai descepti, carii pretutindeni le primescu cu insufletire, insusi poporulu cu clerulu impreuna, daca aru fi provocatu serbatoresce a si alege liberu una din duóe: remanerea si de aci nainte pe lunga semnele de scriere greco-serbesci, au adoptarea aloru sale strabune; elu ne'ndoitu s'aru dechiará pentru ceste din urma. Eaca caus'a acestei simpatie: ca sunt literele romaniloru, ca le au intrebuintiatu si pana acmu mai multi din invetiatiiloru, ca le intrebuintiadia tóte popórele cele cu romanii dupre sange in fratite, ca literele n'au nimica a face cu relegiunea, ca sunt mai cuviintiósé limbei romane, mai inlesnitorie de cultura ei, ca prin ele neam póte face mai cunoscuti si si mai respectati inaintea altoru popóre mai civilizate, ca ele sunt literele civilisatiunei, prin care

*) Camu de vreo 30 ani au inceputu romanii banatianii — daru nu petutindeni — a scóte din besericele loru vorbele slavonesci cele mai insemnate, precumu: blagoslovenia s. a. si ale suplini cu de cele romanesci, sunt inse si de acele locuri, unde si astadi asculta romanii a. liturgia in limba slavenesca. —

*) Cine póte dovedi, cumu ea n'au contribuitu la zidirea loru si romanii? Ce diceti de monastirea din Sremu, ce are diploma romanesca din Argisiu?

ne am putea scapa anca si de invinuirea serbiloru: ca nu avem literatura propria, ci ne cultivam cu slovele lor s. a. s. a.

Eu crediu ca si Diale Domnule ca unui literatu renumitu si probatu natiunalistu nu voru fi cu totulu necunoscuta aceste idei ale romaniloru banatiani. Cele intemplate in Logosiu pentru inscriptiunea cu litere pre crucea din piatiu si deunadi in Temisiora cu steagulu besericescu, si mai altele pre altunde, ca celui ce citești „Gazeta Trans. ti sunt anca in próspera amintire. — Daca socotesci, ca numai romanii banatiani seșguri din tóte romanimea sunt mai reu vediuti de sórte: lasati siesi insisi fara conductoru, fara episcopi romani, fara patrioni — numai unu avemu — fara intielegentia numerósa, catu de pucinu concentrata si in cointielegere lecratoria, fara scóle nationale mai inalte s. a. s. a, atunci ei nu sunt a se socoti asia tare inapoiéti in idei.

Iar' in catu pentru latinismu si latini, de cari striga corespondintulu banatianu inspaimentatu „ca se lu feréasca Ddieu“, daca are voie, citeșca Dsa intraltele mai alesu ceea ce au scrisu renumitii si in comunu stimatii nostri literatori D. Cipariu anca ja a. 1838 si D. Baritiu a. t. in Fóia liter. N. 44. Pucine aieptari pentru latinirea limbei nóstre“. Aceste crediu ca i voru placé, dar caute si Dsa a le urma intocma, si nu se iniepte asupra latiniloru, carii nu i facu nemica.

In capetu noi cei ce cu literele voimu reulu romaniloru, amu rogá pre acei domni stráini, carii nechiamati se verescu cu sila a ne fi dascali de gramateca si literatura, ca de catu se se faca de risu cu acésta, mai bine se caute cumu aru póte dá conatiunatiloru sêi si a intruce in scolele loru poporale o gramateca a limbei serbesci, caci serbii austriaci, in catu sciu eu, nu si invétia limb'a in scóla din gramateca. Dar acésta s'aru chiama nou-tate, si besericanii nu su prea iubitori de nou-tati si de reforme neci chiaru in limb'a loru. Muscalii invétia prin scólele loru a, be, ve: daru penru asia ceva pe aice aru strigá besericanii, ca legea le eate in periclu.

Anca o vorba si catre fratii mai deșpartati, carii dicu, ca numai cu slovele ne potemu lumina si mantui. Pentru Ddieu! si se fia cu potintia, ca Dv. din adinsu se aperati caus'a intunerecului adusu asupra-ne de fanaticismulu relegiunariu, se jertfiti bun'a cointielegere machinatiuniloru reș voitorie,

se nutriti ur'a imprumuta si pre sém'a venitorimeii nevinovate, carea in locul urei urgisite aru fi se mostenésca sant'a legatura a iubirei fratiesci, unita si intemeiata cu literatura si cultura.

Dara viu e Domnulu! aceste trei, care sunt devis'a nostra, le va duce in deplinire anca generatiunea de facia cu tóte metechnele amagitoriloru; — santienia causei nóstre si bravii barbati ai natiunei ne dau spre acest'a cea mai buna garantia. Noi ne amu juratu cá si fratii nostri din Ardélu, cumu ca nu ne vomu uri intre noi mai multu pentru interesulu altora. Bunu e Ddieu! va veni tempulu, unde paratele de vrajba se va surpá, si preste ruinele lui vomu intende unulu altuia manele si ne vomu imbraciosia ca fratii si ca fii aceleiasi mame préiubite, prescumpe!! — Fia ca acelu tempu doritu se lu fimu ajunsu! Fia ca supt gloriesulu sceptru si prin sublimulu simbolu „cu puteri unite“ alu cavalerescu lui si liberalului nostru imperatoru Franciscu Iosifu I. se se readune, redice si intaresca se se emancipeze si intemeieze incatenat'a literatura si cultura a romanului. Fia cá gloriosulu nume Franciscu Iosifu sa se amintésca ca Regeneratoru alu romaniloru de urmatorimea nóstra, — fia, fia!!

Unu gr. resariteanu, pentru banatiani.

MISIUNEA IUNIMEI, IN SPECIE A CELEI ROMANE.

Viétia are facia seriosa. — Acestu adeveru juniloru nici candu se nu-lu seuitati! — In epoch'a juniei tóte voru da mana, ca acestu adeveru se-lu acopere dinaintea ochiloru vóstrii, precumu: usioratarea mintei, — velu roseu, ce silu creadia fantasiea despre viitoriu, ne'ntreupt'a lingusire a sociloru, petreckerile, ce din tóte laturile vesuridu. — Cu atatu mai virtosu dara ve lipiti de atinsulu adeveru, ca nesciintieloru vóstre se da o desevisrit'a direptiune. In deminetia junetieloru vóstre priviti spre seriosa epocha a vietiei! De multe ori ati pututu audi: ca junetiele sunt timpulu seminaturei. — Din acestu punctu de vedere cu adenca seriositate se cercetati de voiti candu va a seceru ca se resciti, ce debue acumu se seminati.

Ajungendu la etatea maturitatii, veti dori a fi membrii folositori societatii omenesci. Spre aceasta se ceru indemanare, si felurite cunoscintie, aceste

se le castigati! — Decumva fiitoriulu vostru statu oftédia o perfeptiunare in sciintie, atunci cu neas. temperatu zelu se nesuiti spre densa! Castigative inse adeverat'a sciintia, nu straina de relegiune, si care sta in contrástu cu presentulu; castigative sciintia de spirtulu inaltu alu crestinatatii insuflata, paditive de imaginatiuni; aceste vedescu nesciintia, si insielatiune de sine. — Omulu — in adeveratulu intielesu alu cuventului — scientificu — cunosce, ca sciintia lui in multe privintie e scadiuta, si ca fara de capetu ei remane multu de a invetiare. — Fugiti de sciintia unilateralu, acestu pecatu alu evului nostru. Din tóte partile resuna, ca indigintiele evului presinte sunt multu mai mari, de catu ale ori carui trecut; ca cultura scientifica au ajunsu la noi gradu atatu de inaltu — ca nici candu — in dilele nóstre. — Se nu ve amagiti inse; ca nu-i totu auru ce luceste; adeverata sciintia e rara; — cele mai adese ori carii se sumetiescu cu densa, din multe sciui ceva, nimicu inse fundatu. Tocma pentru ca indigintiele evului nostru sunt feliurite, fundamentalitatea se rari; depredarea timpului si defeptulu energiei deduce la superficialitate. Acestu reu cu totul nu-lu veti puté incungiura, se nu-lu mariti inse prin colucrarea vóstra. — Sunt cutari rami de sciintia, fara a caroru cunoscere este cu neputintia a se deprinde fundatu. Acei rami inse, ce iati alesu de objetu principalu alu deprinderiloru vóstre, cu puteri unite ei cultivati. — Vetii da de omeni, a caroru feliurita si stralucita cunoscintia va atrage mai multu atentiunea lumei, ca a voastra mai adenca, mai fundata, si mai seriosa sciintia. Se nu ve amagiti, nici se acopere ochii vostrii velulu sumetiei, si alu lustrului abatenduve dela cariera, spre care vau calausitu o alegere bine cumpanita. Ceea ce inse impregiurarile si relatiunele ve iérta, invetia a fundatu invetiatile; nesocotindu cumu va se ve fia canduva de folosu. — Voi nu ve nunosceti cariera vietiei; o cunosce numai celu ce din inceputu au desemnat'o pentru voi. Atare cunoscintia, atare deprindere, pe care voi numai jucanduve ati castigat'o, orecandu in mana aceluiasi va fi midilocu pentru usiurarea diregatoriei vóstre celei grele, aratanduve naintea lumei ca pe nisce membrii folositori ai societatii omenesci.

Nu socotiti inse, ca ati deslegatu problema junetieloru, propasindu dupa putintia pe calea sciintiei si a cunoscintieloru. Multu mai mari, mai importante indigintie sunt impreunate cu epocha ju

netieloru din partea culturai morale — a educatiunei. De acestu cuventu „educatiune“ se nu ve spaiimentareti, si nu credeti ca educatiunea voastra sau finitu cu esirea de su mana educatoriloru. — Educatoriulu candu lasa pre june a esi in largu lume, cu totu dreptulu iar' puté dice: „Acumu ai invetiatu cumu debue se te educi, mergi, si te educa pre tine insuti“. Caci insusimile, ce se oftedia spre acurata deplinire alu statului, nu tóti sile castiga in cerculu angustu a familiei, seu scólei. Aci se pune numai fundamentulu; conuarea inceputului se amana pe timpuri mai tardii. (Va urma.)

ЕПІСТОЛА XXX.

Търинъ 12. Септемврие 1855.

Дн 5 Септемврие амъ плекатъ дела Парисъ не дрѣтѣлъ де феррѣ, ши сеара ам ажвнѣ ла Лион. Дн 5. Септемврие ам виситатъ ачеастъ четате комерциалъ, каре франчесии о пѣсмекъ а дѣва дѣпъ Парисъ. — Знверситатеа ера дѣкисъ, еаръ ла личѣз ам нимеритъ токма ла есаминиле че фъчѣз елевии карі се препарасеръ пентрѣ скѣла политехникъ, ши ам асигтатъ ла дѣнселе къ плъчере. — Дела Лион ам плекатъ къ карѣлъ изте, ши ам трекѣтъ Алпії не дрѣтѣлъ не знде аз трекѣтъ Аннивал дн Италия (престе мѣнтеле Ченисиз). Съмѣтъ димінеада ла 8 ѓре ам ажвнѣ дн Търинъ, — зи дѣсепнатъ дн исторія ачестеі капітале, дѣтр' ачѣастъ зи се ливѣръ Търинълъ де франчезі (1706), — тѣте висеричиле рѣсзназ де де Теденм. Търинълъ есте зпа динтре челе май фрѣтѣсе ши май регѣлате четѣдї але Езропей. Тѣте стрателе сѣнт линї дрѣнте че се дѣтрѣтаіе дн знгизри дрѣнте. Латвриле лоръ фортѣзъ портичи снадиоши, пре карі се пѣте прїмѣла отѣлъ къ тѣтъ комодинатеа дн тїмпѣ де плоіе сѣз де пїнсѣре. Каселе сѣнт тотъ атѣтеа палатѣри дн дѣделесѣлъ челъ адеврѣтѣз алъ къвѣнтѣлї. О знверситате рѣснїтѣ ши мѣлдине де инстїтѣте лїтераре ши артїстиче днфортсѣдеадѣ капітала Пїемонтелї, каре се пѣте нзмі къ дрѣнтѣлъ чептрѣ мїшкѣрїи штїентїфїче дн Италия. Амїкѣлъ мѣз, преа-дѣвѣдѣтѣлъ Giuvenale Vegezzi Ruscallo, тѣ фѣлѣ къпоскѣтъ къ персоналїтѣдиле карі репресентѣз дїверселе ратѣри але штїинделоръ дн Пїемонте. Ез ле сѣнт дѣгорїз мѣлѣ рекзпоштїндѣ пентрѣ фрѣдеаска дѣмѣрѣдошаре, ши мї парѣрѣ къ тїмпѣлъ челъ скѣртѣ нѣ тѣ іартѣ де а

петрече mai тълъх дитре джншии престе дóзе зиле плекъ ла Ценза ши де аколо пе маре тъ воиз дъче ла Рома.

ЕПИСТОЛА XXXI.

Ценза, 16. Септемврие 1855.

Амалтъери ам венитъ пе дрѣтълъ де ферь де ла Търинъ ла Ценза, капитала веки репъбличе къ каре амъ фостъ дѣ релъчизни комерциале дѣ евълъ де мизлокъ. О че четате минъпатъ! Еа се дѣтinde ка зпъ амѣтеатръ дѣпрецирълъ зпѣи портъ вастъ, каре се апъръ прип дóзе арѣини (Moli) дѣконтра валърипоръ търѣи лигъриче. Дакъ Търинълъ свъринде де мѣрарене спектакорѣ прип регларитатеа са, апои Ценза дѣл дѣкѣнтъ прип инфинита са вариетате. Аичи пълъчизнеа локълѣи, пе полеле мѣнтелѣи че се дѣтinde пълъ дѣ маре, ши зидѣреа каселоръ дѣпъ дѣтжмпларе продъсеръ о перрегларитате дѣфрѣкошатъ. Нѣмика нъ есте mai дѣкѣнтъторѣ де кѣтъ контемплареа четъдѣи дѣн гъра портълѣи; грѣне де касѣ, вастелле, вѣсерѣчи, грѣдинѣ се дѣтindъ пълъ дѣ вѣрфълъ мѣнтелѣи, Мѣлѣдѣме де палатърѣ къ дѣсетпаре исторѣкѣ тоте де мармъре, адорнѣзъ четатеа. Еъ амъ вѣситатъ mai тълъте дѣнтре дѣнселѣе, ши амъ рѣтматъ зѣмитъ де фъртсѣдѣеа лоръ ши де монъментеле че се афлъ дѣтрѣнселѣе. — Ценза арѣ о зпѣверситате ши 4 вѣблиотечѣи, Архѣвелѣ еѣ сѣнт богате де матерѣе исторѣкѣ, ши тревъе съ се афле тълъте докѣменте атѣнгъторѣ ши де дѣрѣле нóстрѣ. Дакъ м'ар ѣерта скърѣтѣеа тѣмизълѣи, нъ ши ашъ крѣда остенеала сѣре але спълъбера. Амъ афлатъ óтени фóрте амавилѣи, карѣ м'ар сервѣ вѣкърони. — Дѣнтре театрѣри, Карло Фелѣче есте челъ mai маре ши mai фъртмосъ. А сеаръ ам фостъ ла комедѣа „Дъчесса ши амѣкълъ.“ Акторѣи аз дѣкѣтатъ вѣнипоръ, ѣаръ спектакорѣ аз фостъ пѣдѣинѣ. — Дѣнтре вѣсерѣчи, Ст. Карѣнианъ есте чеа mai маре, зидѣтъ дѣпъ моделълъ съпѣтълѣи Петръ дела Рома, къ зпъ органъ минъпатъ, — апои Ст. Лорендъ катедрама четъдѣи, веке, дѣ стѣлъ готѣкъ-ѣталианъ. Астъзѣ ла 12 óре амъ асѣстатъ дѣтрѣнселѣе ла Tedeum пѣнтрѣ лъареа Севастополѣи. — Ла 6 óре плекъ къ навѣа де вапоръ Марѣа Антонѣета сѣре Лѣворнъ ши де а коло ла Чѣвѣта-векѣа. Марѣа лигъстѣкъ се vede липѣштѣтѣ; нъ штѣз дакъ нъ тълъ ва тракта ка чеа брѣитанѣкълъ. Дакъ воиз съпѣна къ вѣада, вълъ воиз mai скрѣе!

А. Т. Л.

ТЕАТРЪЛЪ НАЦИОНАЛЪ ДИП БЪКЪРЪШТИ.

Ази дѣтр'о паѣизне, дѣ липсъ де скóле, де жърнале ши де преодѣ еванѣелѣчи, театръ сѣнгъръ аръ mai пѣтеа ажѣта скъзъшжпѣтълъ ачелора, кѣндъ аръ фѣ лъатъ съв протекѣдѣзнеа патерпъ ши сѣнчеръ, а гѣверпъвлѣи: кѣндъ адѣкълъ, гѣверпълъ аръ фаче дѣн театръ о ратъръ пѣвлѣкълъ, дѣкѣтълъ акторѣи съ нъ mai фѣе нѣште комедѣанѣи амъвланѣи, ка дѣ тѣмизълъ лѣи Моллиѣре, жѣкърѣа примъвлѣи шарлатанъ, чѣ нѣште фонѣдѣионарѣ пѣвлѣчи, ка профѣсорѣ. Даръ пѣнтрѣ ачѣста тревъе о скоалъ фѣлармонѣкълъ.

Дѣтр'адѣвѣръ, каре е дѣнта театрълѣи? А лѣтѣина пе оамени; вѣчѣиндъ вѣчѣзълъ ши рѣдѣколълъ, ши дѣкѣзѣнъндъ Вѣртътеа; теагрълъ даръ е о скоалъ де моралъ практикълъ; ши, ка асѣфѣелъ, мерѣтъ о соарте mai вълъ, демпъ де сѣпѣртълъ секолълѣи ши де пѣвлѣкълъ ромънъ де ази. Акторѣи атѣнѣи аръ фѣи нѣште дѣвлъдѣтѣорѣ, карѣ, зпѣндъ талентеле черъте де счѣпъ къ о фъртмосъ кондѣитъ, аръ пѣтеа дѣнсѣла аморълъ пѣнтрѣ фъртмосъ, вълъ ши фолосѣиторъ: стѣма кѣтре Вѣртъте ши тѣра пѣнтрѣ Вѣчѣз. Че ефѣктъ аръ фаче зпъ акторъ вѣчѣосъ, зпъ фанарѣотъ счелератъ, каре аръ жѣва пе счѣпъ ролълъ лѣи Брѣтъс, алъ лѣи Сократъ орѣ алъ лѣи Мѣхаѣлъ Вѣтеазълъ? Ефѣктълъ че аръ продъчѣ дѣскърсѣрѣале лѣи Demostene ши але лѣи Saint-Iust дѣ гъра Neponѣлоръ ши Тартъфѣлоръ.

Локълъ театрълѣи ромънъ дѣн Бѣкърѣшти есте зпълъ дѣн чѣле д'ѣнтъз дѣн Европа чѣвилѣкатъ; дѣпъ че е зпъ темпълъ фъръ преотъ ши фъръ органѣе? О Арпъ фъръ коарде, кѣтълъ амъ зѣсъ дѣн Солпѣетълъ постръ пѣнтрѣ Дѣ. Мѣлло. Астъ арпъ (Театрълъ) арѣ ази о сѣнгъръ коардъ армонѣоасъ, Домпъ Мѣлло; дѣпъ еа сѣнгъръ нъ поате продъчѣ армонѣе комплетъ. Дѣн Мѣлло аръ форма къ тоате астеа, дѣн скърътъ тѣшпъ, о вълъ трѣпъ де акторѣ; провъ, чеа ѣмпровѣсатъ де Дѣтпнеалѣи къ окасѣзнеа пѣселелоръ жѣкѣте пе счѣна театрълѣи векиъ; даръ че поате фаче Самсон фъръ пъръ? Ка кѣтълъ аръ прѣтѣнде чѣнева дела зпъ данѣторъ чѣлевръ съ данѣе къ пѣчоареле легате.

Астъзѣ авѣтълъ дѣн Бѣкърѣшти доъ трѣне ромъне, зпа съв дѣрекѣдѣзнеа Домпълѣи Караѣеалѣи, алѣта съвт а Домпълѣи Мѣлло; ши къ тоате къ акторѣи чѣи mai вълъи (чѣи веки) фѣгъреазъ дѣн трѣпа Дѣлѣи Караѣеалѣи, Домпъ Мѣлло дѣпъ къвѣде алаф

дела пълвикъл дитрега; не кълдъ ачела пъ е-
чере adesea de кътъ възете de тере коанте ши
кълзні de чеапъ.

— Де че оаре?

— Пентрѣ къ, зиче опінізнеа пълвикъ (ши еъ
пъ сзнт аічі декътъ ехо алъ опінізнеі пълвече) пен-
трѣкъ цінта Длзі Караѣеалі пъ есте декътъ аз ръ алъ;
ши опі знде інтръ ачестъ металъ, сінгъръ се ес-
кълде опі че повіле sentimente, опі каре дъвзотъ-
тъцїрі ефікаче ши трїзмѣзрі адевърате ши дъра-
віле. Апоі, invidia, — — дла фаче не Dom-
пълз Караѣеалі рідіколъ ши дїспредзївалъ, фълкълдълъ
педрентъ ши інтрїгантъ. Провъ: мїкапеле фелзрїте
пентрѣ а ісола не Domпъ Мілло, ши а дкїде
зшїде театрълві челзі пвоъ, атрългълдъї, къ тіж-
лоаче іесзїтїче, не дїлетанці че воръ аї днтїнде
тълъ. Девпъзі, прїн арта са несъратъ, днтїтъ-
латъ „Акторълъ ла Моші“, Днз Караѣеалі ши а
арътатъ арама: вржднъ а пълкъл не Днз Мілло, са
пълкълїтъ не сіне днсъші; ши пълвїкълъ, дшпар-
дїалъ, а фълкътъ съ плоъ песте капълъ азторъ
лзі о плоае abundantъ de флзере мерїтате; днсъ
адораторїї Віделълзі de азръ аз epiderma гроасъ;
ши съдїеле саркастълзі пъ петрълдъ прїнтръ
ълса“

Днтрѣ адевърѣ, Domпълз Караѣеалі, къ маї
пздіпъ egoїстъ, къ маї пздіпъ invidia ши фїлар-
дїріе, аръ фїгъра азї дн фрзптеа знеї тръне ес-
челенте de акторї лзмпнадї ши къ талантe, карї
връръ аї днтїнде о тълъ фратерпъ ши крештїпъ;
даръ пъ днтълвїръ декътъ о тълъ de аваръ ши
de днвїдїосъ, съв каре вътеа о ініпъ de фанарїотъ;
къ ачестата пердъ ши пълвїкълъ ши дїректоурълъ;
варе аръ фї кълесъ зпъ вълъ сечерїпъ днпъ зрта
зпоръ талантe жъне ши повіле, карї аръ фї атрасъ
пълвїкълъ ла театрѣ, на теїлз врълвїле дн вълъ-
търъ. Отълъ пасїонатъ есте інемікълъ лзі дн-
съші: натїма днтълпекъ мїптеа, ши дъче не омъ
ла пердери сімдїтоаре, ла перїреа лзі.

Къ коудзїта са антї-ротълъ ши антї-крештїпъ,
Domпъ Караѣеалі шїа фълкътъ рълъ Dзмісале дн-
съші: а кълзїтъ дн гроапа че о съпа Длзі Мілло,
алъ кървїа талантъ eminentъ нїчі днсъші рївалълъ
съв пъ дла поате нега. Нзорълъ пъ поате еклїнсі
кълдъра ши лзмпїна соарелзі. Корвълъ ши Вълнеа
пъ потъ фї Авїла ши Леъл: Авїла е Авїлъ, ши
лїлїакълъ е лїлїакъ; ши вроаска, врълдъ а се фаче
таврѣ, сїа дшфлатъ пълъ а крелатъ. Амїкълъ челъ
маї днтїпъ, маї пзтїпте ши днтелїдїпте алъ Dom-
пълзі Мілло пъ ї пътеа фаче зпъ віне маї маре

ка днсъші інемікълъ съв челъ маї педлпїкълъ:
атъта е de адевъратъ къ інемічїі поштрїї чеї маї
рлї не факъ adesea зпъ віне маї мареа декътъ
амїчїї чеї маї вълнї. . . .

Есте даръ нечесе а се дїкега амьеле тръне (а
Domпълзі Караѣеалі) днтрѣна сінгъръ, съв дїрек-
дївне счепалъ а челзі днтълъ, ши сзвтъ дїрекция днен-
ралъ а зпві комїтетъ, форматъ дїп вървадї къ
їніпъ ши къ інтелїдїпдъ, карї съ пъ крълде нїчі
зпъ сакрїфїчїз пентрѣ дшфлорїреа театрълві на-
дїоналъ; даръ фъръ ажъторълъ сінгъръ алъ гъвер-
пълзі, de сърда тоате!

Молїеръ, прїндълъ komedїеї францесе, фъ фе-
рїчїтъ а фї протекїатъ de Лъдовїкъ XIV, каре фъ
Маре, пъ центрѣ вїкторїїле репъртате къ савїа
лзі Condé, чї пентрѣ протекдїзнеа регалъ че дете
артелоръ ши штїїнделоръ, че лзаръ зпъ своръ аша
de маре сзвтъ domпїреа лзі фенотепалъ. Сзвтъ
erida ачестзі реце, Молїеръ вічїї не Тартъфї ши
не вълдъранї, не Новїлі ши не педандї, фъръ Лъ-
довїкъ, Racine, Boileau, Lafontaine ши Molliere
п'аръ фї фостъ поате чеа че сзптъ. Перїклесъ ла
Гречї, Мечена ла romani, ши Colbert ла францесї
аз зрнатъ Артеле ши штїїнделе, алътъреа къ дн-
пшїї; de ачееа, постерїтатеа рекълпоскътоаре аз датъ
пштеле лоръ секолїоръ дн карї аз трїтъ ачештї
марї реформаторї політїчї.

Сперълъ даръ къ ши гъверпълз ротълъ ва
днтїнде о тълъ натерпъ челеврълві артїстъ
Мїлло, дшкредїпдълдъ і дїректїзнеа счепалъ, ши
сзвордондълдъї амьеле тръне, карї, деспърдїте,
сзптъ девїле ши фъръ сзчестъ.

Domпъ Мілло аре дрентъ ла рекълпшїтїнда
Мзнтенїлоръ, не карї ї а префератъ не лългъ
копчетълденїї сїї Молдавї, пентрѣ кълвїтълъ, (о
зиче днсъші) къ а афлатъ дн пълвїкълъ ротълъ
дїп Мзнтенїа маї пълтъ сімпнатїе, днтелїдїпдъ ши
ши рекълпшїтїпдъ: артїстълъ челъ вълъ кърте пъл-
вїкълъ лзмпнатъ саз леалъ есте ка преотълъ къ-
тре поноранї, ка копїї кърте тамъ: знде афлъ
ажъторъ, сїнчерїтате, аморъ, аколô алеаргъ, асбълъ,
шоаре.

Ферїче пздїзнеа че штїе предвї талантелъ,
ши рълсълтї не лзмпнъторїї сїї! Ачееа пздїзне пъ
шоаре!

Ротълї. пълъ аведї лзмпїна къ вої, профїтадї
de лзмпїпъ: пздіпъ ши ва фї, пздіпъ ши пъ ва маї
фї! Кълдъ лзмпїна лїпсеште, омълъ е дн днтълне-
пекъ, омълъ е неферїчїтъ!

Надїзїлїе карї аз дїспредзїтъ саз аз гчїс

не профедіі лор, ачелеа аз мърігъ саз аз сѣе-
рѣ амаръ!

Исторія не арагъ не Жъдеа, ініма антикитѣдіі,
соареле моралъ аз лѣтїи веки, каре сѣерї агѣтеа
мартїрѣрї нї пѣгѣеа сервїтѣдіні, нѣмаї центрѣ къ
малтрата не Профедїї еї, не вїневоїторїї еї; азї
евреїї п'аз патріе: рѣгѣческѣ не сѣрфаца гловлѣзі,
ка цїганїї къ корѣрїле!

Че лекціїне інстрѣктївѣ центрѣ Ромѣніа, каре
паре а фї Жъдеа модернъ!

Фїе ка Рѣмѣнії ачеї вѣзі, къ гѣвернѣлѣ дї
фрѣнте, сѣ сѣдїе не D. Мілло, артїстѣлѣ ромѣнѣ,
каре фаче опoare Рѣмѣнілорѣ къ талантѣлѣ сѣлѣ
челѣ рарѣ нї неконгеставїлѣ. Пѣнедї ла дїчер-
каре ачестѣ фрѣмосѣ талантѣ, мърдїніндѣлѣ дї
сѣера са счепалѣ, 'vnde este локѣлѣ сѣлѣ, трїпедѣ
мѣсеї сале; дака, ла лѣкрѣ, нѣ ва корѣспонде къ
місіѣнеа са нї къ дорїнда генералѣ, атѣнчї нѣмаї
нїнѣмаї атѣнчї, сѣлѣ алѣнградї. Пѣлѣ, атѣнчї такѣ ка-
ломнїа нї пѣтерїле сѣ се дїтрѣнѣскѣ фрѣдѣште!

Бвѣрештї, 15. Ізлїе. 1855. '

К. D. Арїческѣ.

SOCOTÉLA PÚBLICA

a

Fondului Reuniunii Femeiloru Romane
si cl. in 21/9. Optombre 1854.

Dupa localitati de pe unde au intratu colectele.

Numele localitatiloru de unde sau tra- misu colectele si minimulu anualu.	Sum'a colec- teloru pri- mite in m. c. dela inceputu pana in 21/9. Oct. 1854.
Abrudu, Zlatna, Rosia si alte sate	274 34
Aradu (din tota diocesea)	945 46
Avrigu	2 —
Beliu	15 —
Birchisiu si Ujpecs	67 36 ⁴ / ₅
Brasiovu cu unele incurse	1776 29
Blasiu	504 34
Bucuresci	262 30
Betleanu, in districtulu Retegu	27 48
Baia-mare (in Ungaria)	44 36
Carei-mari (Nagy Károly)	10 —
Cernautiu	8 —
Costeiulu-mare	6 —

Numele localitaliloru de unde sau tra- misu colectele si minimulu anualu.	Sum'a colec- teloru pri- mite in m. c. dela inceputu pana in 21/9. Oct. 1854
Cutu	fl. cr. 23 22
Clusiu	33 —
Craiova	5 —
Cohalmu (Catia)	29 34
Cosiova in Banatu	30 40
Campulungu	40 —
Cacova in Banatu	4 30
Deva cu Roscani	271 50
Deesiu si din distr, Reteagu, Reginu	133 12 ⁴ / ₅
Erdö Sz. György	5 —
Faragau, (protopopiatu Cozma)	17 12
Fagarasiu	95 42
Gurasadu	20 —
Gierla	25 18
Gyula	28 20
Hatiegu si Puii	75 26
Iliefalva	7 6
Lapusiulu ung. din cercuri si subc.	86 30
Lipova (in Banatu)	20 —
Lugosiu	223 —
Iassii Moldaviei: D. A. C. Hurmuzachi	2774 20
Muresiu Osiorheiu	68 —
Muresiu-Ujóra	28 6
Mediasiu	23 9
Naseudu	91 2
Nanda	9 —
Nyires	3 —
Orestia	40 59
Parisu	120 —
Pociaiu (in Ungaria)	59 10
Persani	105 —
Pomni	12 —
Pesta	130 —
Reteagu (Parochia)	11 16
Radantiu (in Bucovina)	3 —
Rosia (lunga Blasiu)	32 35
Secele si Feldiora	92 53
Siacobu de Campia	8 —
Sibiiu si Resinari (intre fior. 3 galb. nat.	409 26
Semileulu Silvaniei si giurulu	111 50
Saio Vásárhely	11 —

Numele localitatilor de unde sau transmisu colectele si minimulu anualu.	Suma colectelor primite in m. c. dela inceputu pana in 21/9. Oct. 1854.
	fl. cr.
Siomcuta-mare	8 —
Timisora	210 56
Turda si Filea de josu	46 15
Toraculu micu	20 —
Toraculu mare	10 —
Tasnadu-Sarvadulu	10 —
Urbea-mare (Oradea in Ung.)	385 35
Versietiu	210 6
Vingardu (distr. Beligrad.)	4 —
Viena	1942 —
Veresmortu	10 14
Zernesti	14 —
Din venitul balului Reuniunei din Brasiovu	706 25
Interesele dela Capitalepuse cu interesu	1203 26

Suma totala a banilor incursi: 14,044 19³/₅
ad. patru sprediece mii si patru dieci si patru florini si 19³/₅ cre. monet. conventionala, intre carii se afla 548 ad. cinci sute patrudiecei si optu galbini in natura, unu taleru de cinci franci si unu galbinu de 20 franci.

COMPUTULU PUBLICU.

alu Fondului Reuniunei Femeiloru romane scl. pentru anulu 1853¹/₄, alu Reuniunei alu IVle, Incependu dela 2. Optobre 1853 pana la 21/9 Opt. 1854, prezentatu adunantie generare a membriloru Reuniunei, tiente in 22/10. Optobre anulu 1854.

Numele Posturiloru

Sum'a per cas'a in obligatiuni si bani in 2. Opt. 1853 se afla dapa computulu publicu, (vedi si in carticic'a Reuniunei partea II,) intocma	fl. cr.
In Sum'a aceasta capitalulu neatingibilu era	11496 38 ⁴ / ₅
Contingentulu de ajutoriu era pe anulu decursu	11122 5 ⁴ / ₅
Sa datu ajutoriu la orfanii martiriloru in anulu decursu prin c. r. gubernu si respectivii starnitori ai Reunieii precumu si nemediulocitu	374 33
Restanti'a din contingentulu de ajutat	335 28
	39 5

Numele posturiloru

	fl. cr.
In anulu 185 ³ / ₄ , alu IV alu Reuniunei, au intratu in colecte, minimu anualu, accidente, si interese incasate pana in 21/9. Opt. 1854, incependu dela 2. Opt. anulu 1853	2193 10 ⁴ / ₅
Interesele, ce sau pututu incasa pana in 21/9 Opt.	489 38
Trei parti de ajutoriu pe anulu viitoriu facu Din contingentulu de ajutat pe anulu trecutu remasera	367 13 ¹ / ₂
	39 5
Sum'a contingentulu de ajutat pe anulu viitoriu	406 18 1/2
Totalulu colectelor dele inceputulu Reuniunei pana 2. Opt. an 1853	11851 8 ⁴ / ₅
Colectele si totu ce a intratu in fondu in anulu alu IV alu Reuniunei pana in 21/9 Opt. anulu 1854	2193 10 ⁴ / ₅
Suma colectelor din inceputulu Reuniunei	14044 19 ³ / ₅
Erogatele dela inceputu cu ajutoriulu datu orfelineloru pana in 2. Opt. 1853	354 30
Erogatele dela 2. Opt. an 1853 pana in 21/9 Opt. anulu 1854, ajutorierea orfelineloru martiriloru din anulu 1848—1849	335 28
Alte spese de tipariri, compactura, si la unu scriitoriu in timpulu bolnavirei actuarului scl. (celelalte lea purtatu earasi Sevastia Muresianu)	94 51
Sum'a erogatoru dela inceputu	784 49

Fondulu per casa in Obligatiuni; bani si losululu Waldstain in 21/9 Opt. 1854 13259 30³/₅
Adeca: treisprediece mii, doue sute cinci dieci si noue et 30³/₅ cr.
Socotindu contingentulu de ajutoriu pentru orfani in anulu 1854¹/₅ 406 18¹/₂
Remane capitalulu neatingibilu in 21/9 Opt. 1854 12853 12¹/₁₀
ad. douesprediece mii, optu sute cinci dieci si trei florini 12¹/₁₀ cr. mon. conv., unu taleru de 5 franci si unu galbini de 20 franci.

Brasiovu 21/9 Optobre 1854.

In numelc comitetulu R. F. Romane.
Maria Nicolau, presedinte.